

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Controversiarvm Omnivm Hvivs Ævi Lvthero-Calvinisticarvm Libri Tres

Coppenstein, Johann Andreas

Mogvntiæ, 1627

VI. De Evcharistia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35233

Ceremonia Confirmationis qua, quatenus sint probæ?

Verane sit Præsentia Christi in Eucharistia?

LUTHERANVS Kemnitius *par. 2. Exam. pag. 283.* CALVINVS *Inst. l. 4. c. 19 §. 10.* halitum Episcopi super ampullam Chriftatis vocant fœtidam inquinacionem. 2. lidẽ cum Heshusio illud accinium Chori ad sacrarum Chriftam, *Aue sanctum Chriftum*, vocant idololatriam. 3. Cætera Kemnitius *pag. 323.* tragicè exagitat; quòd hinc dediri mittamus examen puerorum, fidei professionem, & adhortationem.

AVTOR. Ceremoniæ Chriftales sunt Apostolicæ: teste *Isidoro, Alcuio, &c.*
 I. Benedictio olei & balsami, *1. Tim. 4.* per Verbum Dei & orationem sanctificatur. 2. Signum Crucis consecrat omnia, teste *Chryl. hom. 55. in Matt.* Aug. *tract. 118. in Ioann.* 3. Anhelatio super ampullam habet exemplũ Chrifti, *Ioan. 20.* Apostolos insufflantis. Nec magica esse potest vt quæ significet Sp. Sanctum, & à Deo petat benedictionem. 4. Salutatio est rei sacræ honoratio; vt mulieribus Dominus. *Matth. vlt. dixit: Auctè, &c.* neque eos ipsas adorauit. S. Andreas paratum sibi crucis patibulum salutauit. &c. 5. In Confirmatione est Patrinus, Preces Episcopi; Pax, & Ictus manu plasnà, Obligatio frontis inunctæ; Per hebdomadam non lauetur caput: tempus Paschale aut Pentecostes, Ieiuniũ Confirmantis. Hæc per antiquos habent testes Scriptores, mysticasque significaciones.

IV. DE EVCHARISTIAE VERITATE.

LUTHERVS demum oppugnator fuit Sacramentiorum; at Pater eorum prius, dum semina lectionis. 1. *Nam epist. ad Romanenses ait*, se valde hoc propensum, quod in Eucharistia fiat meta signonatumque id asserere at obiectis Scripturis nequise respondeat. 2. *In Captiuit. Babil. c. de Bays allo-*ri, Sacramenta esse nuda Signa. 3. *Ibidem negat* Ep. S. Ioannis ad Eucharistiam pertinere. 4. *Ibidem*, *Hic panis est corpus meum*; scilicet aut Tropice aut Allegorice: Hinc Tropice nati. 5. *Lib. de Euch. at Will.* negat esse Adorandam; dubitat, an Diuinitas & Amicitia sit in Eucharistia.

Hicce inductus, anno 1525. *Carolstadtus* Lutheranus primus aperte negat Præsentiam Chrifti in Cœna; teste *Cochleio* in actis Lutheri: *Zwinglius* eodem anno 1521. *lib. de vera & fal. rel.* suam retractat sententiam, de Præsentia Chrifti cum pane; asseritque illum de merito signo, absentiaque Rei signatæ. In hanc ait se multò antè agnouisse; ait, vt prædicem seruum tempore seruisse. *Oecolampadius* accessit *Zwinglio*; mox horum discipuli plures: vt *Ballingerus* *Zwinglii* successores *Tiguris*, *Ber. Ochinus*, *Petr. Martyr*, &c.

CALVINVS anno 1536. idem vulgavit editis Institutionibus ad Regem Galliarum *Franciscum*; in auctoribus anno 1539. in auctillimis anno 1559. Anno 1540. reprehendit sententiam Lutheri & *Zwinglii*; cum ab hoc solum verbis differret; Vnde anno 1549. editum librum de Consensu suo cum *Tiguriis*. *M. hunc* secuti sunt cæteri.

CALVINVS autem studio obscurauit sententiam suã, asserens ista:

I. *In Consensu cum Tig. & Beza. in Summa de re Sacram. q. 6.* Symbola tantum esse in terra: Corpus Chrifti solum in cæli decernimato loco, & alibi nusquam.

II. Absentem Chriftum tamen ita signum coniunctum esse, vt, in *Matth. 26.* *Abstantia Corporis Chrifti pascatur anima nostra.* Quod, *Inst. l. 4. c. 17. §. 5.* *Sicut non aspectus, sed est* panis

panis alimentum corporis sufficit: ita verè ac penitus participem Christi animam convenit. Sic & Beza. &c.

AVTOR. AT, pugnāt, corpus Christi solum in cœlo esse; & hīc in pane commedi?

III. Respondet ibidem §. 7. *Huius mysterio nec mens cogitando, nec lingua explicando par esse potest.* §. 10. *Ergo concipiat Fides, Spiritum verè unire, quæ locis distincta sunt.* Et, §. 32. *De Modo si quis me interroget, fateri nō pudebit, sublimius esse Arcanum, quàm comprehendens, vel enarrari queat.*

IV. Non ipsum Christum; sed vim Substantialem Carnis descendere per Spiritum Christi, uti Canalem. Ibid. §. 12. *Vinculum istius coniunctionis est Spiritus Christi, seu Canalis.* &c. *Si Sol radiis suam quasi Substantiam traiecit ad generandos fetus: Cur non & Spiritus Christi esset irradiatio ad communionem carnis?*

AVTOR. AT, ista Virtualis est, non Substantialis influentia; contra quam in I, dixit idem.

V. Ne igitur nimium tribueret Sacramento, sc. Realem Qualitatē à Carne Christi dimanere, ait, *Unionem fieri per Fidei Manducationem.* §. 32. *Neo opus ut ad nos descendat: quasi, si ad senos euehat, non aquè potiamur eius presentia?*

AVTOR. AT, pugnat hoc isti IV, quod magno miraculo ad nos descendat Virtus, &c.

VI. Neque tamen idem esse dicit, §. 5. & 11. *Crederè, & Manducare; sed hoc effectum illius esse; & sic inesse nobis Christum obiectivè; sicut omne, de quo cogitamus actu.*

VII. Hinc sequitur, ait, §. 33, 34. *Improbos symbola solum, non Christi corpus percipere: lib. de Consensu: Solos Prædestinatos verè credere, & communicare.*

VIII. Ibid. §. 5. *Non facit Sacramentum, ut Christus panis vita esse primum incipiat: Sed*

in Memoriam vocat panem vita esse factum, quo assidue vescamur. Pollicetur enim nobis; Quicquid fecit, aut passus est Christus, id ad nos vivificandos factum. Itaque non dat fidem, non dat Corpus Christi, sed testatur solum & confirmat iam haberi.

AT, quid plus, minusve probis, quæ reprobis symbola testantur? Iam hinc tria colligimus. 1. Caluini sententiam non esse incomprehensibilem ingenio: cum solum reuocent in memoriam Christi passionem: quod & imago crucifixi præstat. 2. Encomia illa, verè participari Corpus Christi; esse iudificationes meras, nil de Christo relinquentes. 3. Quod porrigere Cœnam sit testificari, accipientes iam antea sumsisse Cœnam.

AVTOR. Conc. Trid. Sess. 13. c. 1. *S. Synodus aperitè & similiter profitetur: 1. Post 2. Panis & Vini Consecrationem, 3. Dominum nostrum Iesum Christum, 4. Verum Deum atq. hominem Verè, 5. Realiter, 6. ac Substantialiter, 7. sub specie illarum rerum sensibilium contineri. Primum est cōtra Vbiquistas Lutheranos, qui volunt etiam Ante Consecrationem adesse Corpus Christi. Est & cōtra Caluinistas; qui fingunt, Cœnam esse Signum cōiunctionis cum Christo iam antea factæ per fidem. Secundum est contra Vbiquistas; qui volunt vi Omnipræsentia, non Consecrationis, adesse. Contra Caluinistas; quod ad sit vi Promissionis, nō Consecrationis. Tertium: quod ad sit totus: Corpus, sub specie panis: Sanguis, sub specie Vini: idque vi Sacramenti. At vi Concomitantia; sub Vtraque iunctim & disiunctim, Totus. Estque contra Lutherum: Quartum: Verè; non Figuratè: est contra Sacramentarios Tropistas, seu Symbolistas. Quintum: Realiter, est contra*

Na tra

tra Calvinistas & Zyving. qui Fide apprehendi aiunt realem Christum. *Sextum substantialiter*, ob Transubstantiationē, cum existendi modo Sacramentali, non Naturali: id est, ad modum Substantiæ, non Quantitatis: illa vero cætera consequuntur, non habentem ab circumstantia seu ordinem, seu locum &c. *Septimū* clarius explicat existēdi modum, non ut in loco, vase, aut velo: sed sicut substantia panis antea fuit sub suis accidentibus: nisi quod hæc in hæserint panis substantiæ, nunc autem non insint Substantiæ Christi. Idēd hæc tam diu perseuerat, quā diu durasset substantia panis. Idē est contra imposturam Bezae, Lutheranos isto decipientis: Corpus Christi verum verē est in Cœna Domini: sed intelligentis Cœnam, quæ in Cœlo à Sanctis celebratur, non, quæ in terra.

Existis Regulas Enunciationum vide in *Bell. l. 1. c. 2.*

QVÆSTIO XLIII.

An, & Ecquid doceatur Præsentia Realis ex FIGVRIS?

AVTOR. Ita inquam. Figuræ sunt necessariō minus præstantes rebus figuratis: Vnde *Col. 2. Heb. 10.* dicuntur *Vmbra*. Atqui, Si Corpus Christi non inesset Eucharistiæ, iā huic figuræ essent aut *I. Aequales*, ut panis, *Gen. 14.* Melchitede: hi: Et panes Propositionis, *Ex. 40. 1. Reg. 12.* Et *Heliq. 3. Reg. 19. 2.* Aut Præstantiores: ut Agnus paschalis, *Exod. 12.* Sanguis Testamenti aspersus, *Exod. 24. Hebr. 9.* & Manna, *Exod. 16. Ioann. 6.* Quocirca rei figuratæ Eucharisticæ diuinius quid inesse debet, quā figuris inerat.

PETRVS MARTYR *in defens. Euch. p. 3.* dicit duo. 1. In Veteribus & Nouis Sacramentis symbola esse diuersa; at Rem eandem. Quia, *1. Cor. 10. Eandem escam Nobiscum manducauerunt. & potum biberunt: Petra autem est Christus.* 2. Nouis Sacramentis tamen esse symbola præstantiora antiquis: quia sunt æternatura, simpliciora, clariora in verbis expressis; significant rem factam, non futuram; acrius fidem excitant, vberius fructificanc. 3. Et Apostolo eadem sunt, Edere panem, & de pane: bibere calicem, & de calice, *1. Cor. 11.*

DICO AD I. Apostolus ait, quod eandem escam inter te, non Nobiscum, manducauerunt. Nec ait, Escam, potū, aut Rem Sacramenti Hebræorum fuisse Christum.

AD II. Istæ prærogatiuæ sunt symbolis extrinsecæ, ideo paruam afferunt signis dignitatem, vt signa sunt. Nam propria signorum dignitas est in Significādo: Et sic Vetera melius significant. Etiam Res symbolicæ veteres sunt meliores; vt Agnus panis; Manna de Cœlo, quā panis ē furno. Quare nostra Sacramenta veteribus essent inferiora; nisi quid aliud haberent diuinius. Verba etiam Vtrisque sunt paria, seu Institutionis, seu Promissionis. Consecrationis. tamē sunt in Nouis præstantiora. Atq; hoc explodunt hæretici.

AD III. Ista sunt vera. Non tamen ij dicuntur bibisse Petram, id est, Christum; sed *de Petra*: at nos edimus bibimusque Petram ipsam.

QVÆSTIO XLIV.

An Præsentia realis probetur ex Promissione Christi, Ioann. 6?

LVTHERVVS *lib. de Capt. Babyl. c. 1.* negat, Ioann. 6. c. 6. agi de Eucharistia; esse que totum seponit, vt quod ad rem pertinet. Sic & Zyvingius, *Oecolampadius, Kemnicus.*

CALVINVS in Ioan. 6. *Excipiunt, illic non agi de Sacramentali esu: quod ego fateor.* Putat tamen agi de Spirituali manducatione; teste Petr. Martyre lib. contra Gardinerum.

SVADENT istis. 1. Sermo, Ioan. 6. anno iplo ante institutionē Cœnæ est habitus; non igitur de Cœnâ est. Alioquin & cum aqua esset agenda Cœnâ; cum ibi dicatur: *Qui biberit ex hac aqua, non sitiet.* 2. De manducatiōe, vitam dante, differit; at Spiritalis sola dat vitā: ergo de hac sola differit. 3. De manducatiōe ibi agitur, sine qua nemo vivere potest: at sine Sacramentali potest vivi: ergo de hac ibi non agitur. 4. Augustinus docet infantes manducare Christū, quatenus fidei cōmunicant: ergo ibi de manducatione per fidē agitur. Vnde Aug. tract. 25. in 6. Ioan. *Crede, & manducaſti.* Tract. 26. *Crede in eum, est manducare panem vinū.* Hæc Luth. & Martyr. 5. Zwinglius: Ibi differitur de fide: quia inquit: *Operamini cibum qui non perit.* Atqui, *Hoc est opus Dei, ut Credatis in eum, qui misit me.*

6. Etiam Catholici quidam consensuunt: quod putent, vix posse defendi Communio-nem sub Vna, si Ioann. 6. *Nisi manducau. &c.* intelligatur de Sacramentali potius, quàm Spirituali esu.

AVTOR. I. Ab istis: *Panis, quem ego dabo. &c.* ad vsque finem ferè agitur de Christi præsentia in Eucharistia. 1. Sic antiqua Concilia; vt Ephesinum, Synodus VII & Tridentinum & Ecclesia in Festo Corporis Christi hoc in sensu vitur eodem capite. 2. Sic S. Patres Latini & Græci. 3. Quia sequerentur absurda: 1. Ioannem alioquin nil de Eucharistia scripsisse. 2. Christum nunquam exposuisse fructum Eucharistia vel Excellentiam. 3. Nullum extare de eo percipiendū præceptum diuinum. De circumstantiis literæ, vide *Anti. hristump. 3. q. 17.*

II. Realis Præsentia solidè hinc e-

uincitur. Quia hic Panis dicitur is, *Qui de cælo descendit: Qui est caro mea, qua pro mundi vita datur.*

Dici autem hinc Carnem Christi figuratè, Martyr ait; At falsum fictumque est. 1. Quia Christus vult suum Panem esse præstantiorem, quàm Manna. 2. Vult esse Panem verum de Cælo miraculosum: At in pane Christum repræsentare solum, in māducatione per fidē, nullum est miraculum. 3. Quia Christ⁹ aliquid promisit, quod Patres non habuerunt: at ij habuerunt Carnem Christi figuratè aut significatiuè: ergo hoc non promisit. 4. Quia manducatio per fidē, non est vera manducatio, nec distincta à bibitione: at hinc vera præcipitur: *Nisi manducaueritis &c.* verè, ò solū apprehēsiue.

DICO AD I. Sapiētissimi promissio longè præiit institutionem: sicut & Clauium promissio ipsam collationem. Clara autem promissio est: *Quem Dabo:* post hanc loquitur de Vsu, in præsentia. Istud, de aqua omnes exponunt de Sp. Scti gratia, Ioan. 7. *Hoc autem dixit de Spiritu, quem erant accepturi:* At panem exponunt plerique de Sacramento.

AD II. Falsa minor. Etiam Sacramentalis dat vitam: Vt in Baptismo interna ablutio mundat non sola, sed externa, etsi cum fide coniuncta.

AD III. Istud: *Nisi manducaueritis, &c.* præceptum adultis est; non infantibus. Non enim instituta Euch. est ad vitam dandam, vt Baptismus; sed ad cōseruandam habentibus eam. At hæc cōseruatio est necessaria iis, in quibus minui vita potest, vt in adultis; non in infantibus. Nec enim hi manducant panem; Nec præcepti sunt capaces.

Nu 2 AD

AD IV. Infantes in Baptismo communicant Corpori Christi, non Spiritu-
liter, ut impotes Credere: Nec Sacramen-
taliter in re, ut incapaces: Sed Sacramen-
taliter in voto; quatenus renati in Chri-
sto, cibum renatorum appetunt quasi
voto implicito; dum obligantur in Ba-
ptismo vitam acceptam conseruare, pro-
ut debent, & licet. Et sic sentit Augusti-
nus, loquens de Sacramentali esu, faci-
endo cum fide; sed non solâ tantum. Ita
& ceteri Patres.

DICO AD V. Agitur ibi de pane
triplice: I. De materiali, quem multi-
carat. 2. De alio quærendo & operan-
do, scil. seipso incarnato, qui de Cælo de-
scendit: Hic fide apprehenditur: & non
est ipsa fides, ut vult Zvvinglius. 3. De
Eucharistico post illos, dum ait: *Quem ego
dabo. &c.* Itaque prius est sermo de fide
Incarnationis; dein de fide manducatio-
nis realis, non figuratæ.

AD VI. Ob defensionis difficulta-
tem non oportet deserere Veritatem.
Estque facilis solutio, cum vis præcepti
consistat in Re ipsa sumenda; non in Mo-
do sumendi: Et mens Legislatoris erat
obligare ad illam; non ad hunc. Res, est
Christus: Modus, sunt species. Ratio
mentis: Quia fructus Synaxios percipi-
tur ex Re, non Modo.

QVÆSTIO XLV.

*An Presentia Realia doceatur ex Instituti-
one sic, ut Figurata expositiones Sa-
cramentariorum esse improba
conuincantur?*

LUTHERVS prodit, suâ ætate serbu-
isse decem Sectas Sacramentariorū

de sensu Verborum Institutionis, Anno
1577. edito libello numerabantur 200.
expositiones. Harum nouem eminent.
Tres de HOC: duæ de EST: Tres de
CORPVS: vna de MEVM. De singulis
ex ordine quæritur.

An Tropus sit in HOC.

I. ANDREAS CAROLSTADIVS ait
Hoc, id est, Hic. Idque libro, edito anno 1524.
Basileæ, se ex Dei Patris reuelatione ait didi-
cisse. Qua causa Lutherus librum scripsit
contra cælestes prophetas.

II. BYCERVS in Retractat. *Hoc, id est,
Hæc actio tota Cæna, vel In hac actione exhibe-
bitur Corpus meus.*

III. IOSEPHVS LANGIVS annot. ad
Apolog. Iustini. *Hoc, id est, Panis.* quasi di-
xisset, *Corpus meum est Hoc.*

SVADENT istis. 1. Cùm Berengarius,
Hoc demonstrat panem, quem meram teno-
bat manibus dicens *Hoc*: tunc enim nondum
erat Sacramentum. Ergo panis est Corpus
Christi. At propriè esse nequit; ergo figu-
ratè. 2. Sicut illud *Ex hoc bibite*, de bere ad
vinum referri: ergo Vinum biberant propriè,
Sanguinem figuratè. Et iussit Dominus be-
bere vinum: Aut, si de repente id motum,
præstigiis est vsus. 3. *Hic calix*, demonstrat
calicem, non Sanguinem: Similiter & *Hoc*
panem, non Corpus Christi. 4. LUTHE-
RVS, in *Capt. Babyl. c. 1.* Cùm Hebræi non
habeant genus neutrum, Dominus dixit, *Hic
est*, non *Hoc est*: sicque panem, non Corpus,
demonstravit. 5. CALVINVS. Quod ac-
cepit, benedixit, fregit, hoc & dedit. Sed ac-
cepit & c. panem: ergo & dedit: *Hoc* igitur de-
monstrat panem.

AUTOR. *Hoc* demonstrat, non pa-
nem, sed Rem contentam sub hoc, scilicet
sub speciebus. Docebitur infra. 1. Proin-
ridiculè Carolstadius *hoc, id est, hic* sedet.
Quem cernebant, demonstrare nil atti-
nebat. *Accipite, Comedite: cur? Hoc, id est,
hic*

hic enim sedet. 2. Ridiculè Bucerus; nam si *Hoc*, sit *haec tota actio*; ergo & *Hic calix* &c. erit *haec actio tota*: sicque duæ erunt actiones vna Actio Cœnæ. 3. Langius quoque ineptit. Nam 1. *Hoc*, si sit adiectivum; concordet oportet cum substantiuo *Corpus*, hocque demonstrat: si substantivum esse velit; iam subiectum est ignotius prædicato; quod absurdum. 2. Luc. c. 22. ait; *Hic calix novum Testamentum in Sanguine meo, qui effundetur.* &c. id est, non hoc vas, aut vinum; sed sanguis. Ut igitur *Hic calix* sanguinem demonstrat; ita *Hoc*, verum Christi Corpus. Beza respondere nesciens, dicit, Lucæ locum esse corruptum, nec integrum. At pari modo totam neget Scripturam.

DICO AD I. *Hoc* demonstrat Corpus *Hic*, Sanguinem. Nam in propositionibus significantibus id quod tunc fit, cum dicitur, demonstrativa demonstrat id quod erit simul factum dictum; non quod est. Ut, *Hac mando vobis*; & *Hæc* nondum erant, sed secutura erant. 2. Melius D. Tho. 3. q. 78. art. 2. & 5. & in 1. Cor. 11. *Hoc*, demonstrat substantiam sub speciebus, & propriè pertinet ad Species; Non quod d. *Hæc* species est Corpus meum. sed *Hoc*, quod sub speciebus latet, est *Corpus meum*. Etiam Sacramenta significant, quod efficiunt: at non efficiunt Corpus Christi, quod semper fuit; nec ut *Panis* sit Corpus Christi; id enim fieri nequit: Sed ut sub speciebus panis sit Corpus Christi, id est, res contenta.

AD II. Similiter istud, *Ex hoc*, refertur non ad Vinum, sed ad Contentum sub specie vini; Cur? *Hic est enim sanguis meus.* Mentiuntur igitur, aut iussisse Do-

minum, ut Vinum biberent, aut præstigiis fuisse mutatrices. At præstigiatores aliud promittunt, præstant apparenter aliud; Christus, quod dixit, id fecit, & dedit.

AD III. *Hic calix*, non vas, sed Rem Contentam significat.

AD IV. Esto: At habent genus masculinum, quod græcè & latinè verbum debet esse neutrum; ob proprietatem linguæ. Græcus autem vertit τὸ ἐστίν, non ὁ ἀστίν ἐστίν.

AD V. Falsum: quia accepit panem vulgarem; & dedit Benedictum; vel ut Calvinistæ volunt, sacramentalem. De mutata in vinum aqua in Cana dicere: *Hoc est vinum*: verum est: at falsum, *Hic aqua est vinum*. Ita *Hoc*, scilicet sub isto contentum, est *Corpus meum*; verum: falsum, *Hoc*, id est, hic panis est *Corpus meum*. Itaque *Hoc* formaliter demonstrat species in obliquo, non recto: materialiter verò substantiam Corporis Christi sub speciebus.

An sit Tropus in EST?

IV. ZWINGLIUS lib. de vera & fal. vel Est tropus in EST, & non in *Hoc*: estque idè quod SIGNIFICAT.

V. PETRUS BOQUINUS in Exam. lib. Heshusii: *Hoc EST*, id est. DICITUR, quod d. *Hic panis dicitur Corpus meum*. Sicut, hic homo est Deus. Et panem sic *Dicit*, sit, ob idiomatum communicationem: quam fingit rezultare ex Unione: Non, Naturali; scilicet animæ & corporis: Non ex Hypostatica, scilicet Dei & hominis: sed ex Sacramentali, scilicet panis & Corporis Christi.

Simile LUTHERUS in Capt. Babyl. c. 1. Ita hic panis est Corpus Christi; sicut hic homo est Deus. Differt tamen ab eo in Unione, vultque Realem esse ac veram panis & Corporis Christi: Biquinus, Sacramentalem, scilicet unitas res esse, licet coelo tenèque distantissimas.

Nn 3 Sva.

SVADENT istis. 1. Martyr, *libr. contra Gardin p. 3.* Papistæ coguntur *Est* per *Fiat* explicare: Quia cum dicitur, *Hoc est*, tunc nondum *Est*, & tamen verba sunt eis operatoria. 2. Zwinglius; Calvinus, Oecolampadius. Vt *Semen est verbum Dei; Petra erat Christus*, id est, significat: Ita *Hoc est Corpus meum*.

AVTOR. I. *Est* nil significat, nisi *Est*. 1. Quia aliud nil potest propriè significare; vt in quod, ceu simplicissimū, alia verba resoluantur; vt bibit, ridet. &c. id est, est bibens, ribens, &c. Et ita simplex est, vt *Est*, resolui in aliud nequeat, nisi in seipsum: *Est*, id est, est ens. 2. Idem est copula omnium enunciationum necessaria: ergo nunquam potest suam significationem dimittere, vt induat aliam. Vnde dicitur Substantivum; alia Adiectiva sunt. 3. Nullus rhetor vnquam posuit in eo tropum.

Ideo cautiore Sacramentarii in *Corpu*, non in *Est*, tropum posuerunt. Nec in *is*, Amare est diligere, id est, significat, tropus inest, sed signum prædicatur de signo, ideo explicatur per *Est*: cum essentia signi sit significatio.

II. Communicatio idiomatum nascitur, non ex qualibet Vnione; sed solum ex hypostatica duarum naturarum. 2. Ea non est inter naturas vnitas; sed in solo Supposito communi: Vnde non dicitur, Deitas est humanitas; sed Verbum est Deus & homo: ita nec hic panis est corpus; sed hoc Sacramentum est panis & corpus &c. Vanum igitur est signum Boquini.

DICO AD I. Verba Consecrationis nec perfectam Significationem, nec Effectum habent, nisi in instanti, quo vox vltima profertur: quod est vltimum mutatum esse. Vide *D. Tho. 3.*

quæst. 78. artic. 2. & 5. Adde, verba sunt operatoria, et si *Est* non ponatur pro *fiat*: quia dicente Deo, vt aliquid *Sit*, necesse est vt *fiat* quod ante non fuit. Debet autem dici *Est*, non vt *Fiat Lux*, Genes. 1. Quia verba Dei creationis operabantur solum efficaciter; at verba Sacramenti etiam Sacramentaliter, scilicet in *Facto* esse: ideo dicendum, *Est*, non, *Fiat Corpus*.

AD II. Ibi *Est* copulat duo signa, scilicet significans & significatum: sicut Amare est diligere.

An sit tropus in CORPVS? An in MEVM?

VI. IOANNES OECOLAMPADIUS In *Corpus* est metonymia, quæ rei signatæ ponitur pro signo.

VII. CALVINVS *Instit. l. 4. c. 17 §. 21.* Idem: sed addit, panem non esse nudam figuram Christi, sed quæ Rem ipsam exhibeat. Sic & Martyr; qui ait, *Corpus*, id est, Sacramenti Corporis, non mera figura.

VIII. CALVINISTÆ quidam apud sanctum c. 59 Concord. *Corpus*, aiunt, id est, Mysticum Ecclesiæ: q. d. *Accepit. & esse est enim Corpus meum*, id est, quia Vos estis Ecclesiæ mea.

IX. LUTHERVS in ludibrium Sacramentario 4. anno 1527. pulchriorem, ait, proferam ex ostensione MEVM, id est, à me factum & creatum, locum Lutheri accepit sermō Ioannes Campanus teste. Lutheri 10. 14.

SVADENT istis. 1. Sententia hæc: *Hic est Corpus meum*, est Sacramentalis: ergo Sacramentaliter exponenda. Calvinus libro contra Westphalum, *Hic murus abeneus esto*, exclamat. 2. Calvinus *ibid. §. 23.* Nisi Apostoli cogitassent *Corpus* accipi figuratè, turbati fuissent: at imperturbatè communicarent Corpori Christi. 3. Klebitius l. de Victoria p. 1. *Manducate*: id est, dentibus terite *Corpus meum*: & hoc propriè fieri nequit ore; ergo corde & fide fit.

AUTOR. I. Oecolampadius errat temerè. 1. Quia, *Corpus* nunquam in Scriptura accipitur pro signo, sed pro vel reali naturalique corpore, vel pro Ecclesia: atque tunc vim improprie accipit, seipsum exponit: vt Col. 1. *pro corpore eius quod est Ecclesia.* 2. Quin, *Hoc* non demonstrat panem; vt supra liquet: ergo verum Corpus. Docent id sequentia; Luc. 22. *Quod pro vobis datur; didoμενον.* 1. Cor. II. clarius, *Quod pro vobis Traditur κλάμενον*, id est, *frangetur*: At verum Corpus Christi traditum est, fractum, passum. Sicut Matt. Marc. Luc. de sanguine vero *quod exχυόμενον*, id est, *effunditur*, id est, offertur. Quæ omnia non possunt tropicè dici aut intelligi; sed tantum Vel de Oblatione vera, Vel de Passione vera Christi.

II. CALVINUS dum ait: Panis est signum, non inane, vt aliud; sed efficax, ipsum Corpus Christi exhibens re ipsa sic, vt id tunc sit & in celo; & nobiscum; sed datur tantum per Cōmunicationem ipsius, omniumque bonorū eius, quæ non requirit localem præsentiam: Idque fit per instrumentum fidei.

AUTOR. Falsum hoc figmentum est. 1. Quia sic Calvinus Inst. lib. 4. c. 17. §. 5. *Sunt, qui manducare Christi carnem definiant, esse in Christum credere: sed mihi sublimius videtur Christus voluisse. &c. Vt enim non aspectus, sed esus panis corpori alimentum sufficit: ita penitus participem Christi animam fieri conuenit.* Iam ita colligo. Credere in Christum Caluino non est verè manducare Christum: at eidem manducare Christum est solum credere in ipsum: Ergo illi non verè manducatur Corpus Christi. Nam ipsi nulla est actio manducantis in Cœna, nisi ipsum Credere: at Christum manducari est, se vnire manducanti.

Esto, Eph. 3. Habitare in vobis Christus per fidem; tamen illud Habitare non est Credere, sed sequitur ad Credere: Nec illud Habitare in homine est actio hominis distincta ab actione fidei: Ita Vnio Christi nobiscum, per Manducationem spiritalem Cœnæ, non est actio distincta ab actione fidei: Ergo manducare Caluino debet esse solum Credere. 2. Nec Cœna est signum efficax magis, quàm Sacramenta vetera, aut imago Crucifixi: quòd illa repræsentarint passurū, hæc rememorent passum Christum. Ineptè verò diceretur aut illa aut hanc esse Christum ipsum: ita panis, si diceretur ipse esse Christus, quòd datur in signum ac memoriam Christi, sicque fidem excitet: vt ait Caluinus Inst. l. 4. c. 17. §. 2. 5. &c.

DICO AD I. Sacramentalis propositio est Vel *Explicans Sacramentum*: Vt Genes. 41. *Septem boues, septem anni sunt.* Matth. 13. *Semen est Verbum*: sic prædicata semper accipiuntur tropicè, non proprie Vel *Instituens Sacramentum*; vt Ioann. 3. *Nisi quis renatus. &c.* Matth. vlt. *Baptizantes eos. &c.* sic prædicata semper proprie accipiuntur. Nefas tentire est, Aquam in Baptismo, aut Formam *In nomine Patris. &c.* capi figuratè. Itaque & proprie ista; *Hoc est Corpus meum*, vt essentialia ad institutum Sacramentum conficiendū, capi debent. Et quia Sacramentum, teste ipso CALVINO *Institut. libro quarto capit. 41. §. 2.* est longè posterius verbo promissionis; ideo panis non est Sacramentum nisi post verba recitata. Quare illa fuit Sacramenti & Institutio & confectio non expli.

explicatio: quia id nondum erat. Ideo etiam hæretici verba ista Cœnæ suæ præmittunt; quod absque iis non putent esse Sacramentum. Denique in scriptura ubique præcedit mysterium, & subiicitur explicatio: hæc autem verba præcedunt Sacramentum; non igitur sunt explicatoria, sed operatoria. Et sic aheneus murus, ecce luteus est.

AD II. Imperturbati communicant, 1. Quia, *Ioann. 6.* Dominus eos instruxerat. 2. Quia, traditor mysterii erat & mentium illuminator: hinc nec hodie rudes ad idem turbantur; sed infideles.

AD III. Corpus Christi proprie ore manducatur, id est, sumitur; non atteritur. Dein; species manducantur, & sub his Corpus Christi, non absolute: sicut accidentia, cuiusque cibi manducantur, non substantia.

AD IV. Lutheri jocus: Esto, panis & vinum sint à Christo creata; non tamen idcirco sunt Corpus & Sanguis Christi: quia de his dicitur, *quod pro vobis datur: Qui pro vobis effundetur. &c.* quæ iis nequeunt conuenire.

Q V Æ S T I O XLVI.

Verba, Hoc est Corpus meum: proprie, an figurate sint exponenda?

SACRAMENTARIUM quàm infanda commentum sint, hæcenus aperui: Pertendunt, imprimis autem CALVINISTÆ, inde ab Zwinglio, (vnde & Zwingliani audiunt) figurate accipi oportere istud, *Hoc est Corpus meum.*

SVADENT, (præter iam dicta;) istis. I. Quia, ait Calvinus *Instit. libr. 4. c. 17. §. 21. 22.*

Aut EST, in Scriptura ponitur pro significato, aut prædicatum figurate: Vt *Genes. 17. Circumcisio est fœdus. Exo. 12. Agnus est pascha. I. en. 16. Sacrificia sunt expiationes. Matth. 3. Columba est Spiritus Sanctus. 1. Cor. 10. Panis est Communicatio Corporis. Matth. 13. Ego sum ofitium.* Et verò complures hæretes sunt ex pertinace Literæ proprietate exortæ; vt Antropomorphitæ. &c.

II. CALVINVS ibid. §. 23. Corpus significatur aut solum: ergo erit sine anima & sanguine: Aut totum; ergo &c. 1. Vel barcologa erit, *hoc est Corpus, hic est Sanguis;* hæc enim idem significabunt: pote itque dici de panis, *hic est Sanguis. &c.* 2. Vel erit tropus intellectio dictus. Et sic debet tropicè capi.

III. CALVINVS, Martyr. &c. 1. *Corpus Hic calix nouum Testamentum: sicut in meo Sanguine:* Duo hic tropi: *Calix*, continens pro contento: *Testamentum*: nam Vinum & Sanguis non sunt proprie Testamentum, sed signum. 1. Quia, alioquin omni die inno-uaretur testamentum. 2. Sæpè moretur Christus, testamentum valeret. 3. *Martyr. Hic est Sanguis noni Testamenti.* Ergo non ipsum testamentum. At quod erat in calice erat testamentum: teste Luca: *Ego in calice non erat Sanguis.* 4. Lucas & Paulus *Hic Calix est Testamentum in Sanguine:* Sic est sanguis in sanguine; quod absurdum; & impossibile, vt idem sit in seipso. Vnde *Matthæus & Marcus, Hic est sanguis meus;* debet exponi per Lucam & Paulum, *Hoc est Testamentum in meo Sanguine:* id est, signum testamenti in Sanguine confirmati. Et *Hoc est Corpus meum,* debet exponi: *Hoc est Testamentum in Corpore meo.* Nam Corpus & Sanguis stabilierunt testamentum: non exponi debent proprie, nisi Corpus & Testamentum esse velimus idem. Hic Achilles Caluini.

IV. *Hoc facite in meam commemorationem.* At memoria est absentium: ergo panis & vinum non sunt Corpus & Sanguis: ergo hæc tropicè capi debent.

V. Non bibam ex hoc genimine vitis. &c. hoc dictum post Consecrationem: ergo post eam verum fuit vinum; quare dictum figuratè est *Sanguis*.

AUTOR. Dominus propriè locutus est. I. Docetur ex MATERIA, de qua sermo est; illa est *Pactum, Sacramentum, Testamentum, Lex, Dogma*: quæ omnia propriam locutionem requirunt; non figuratam. 1. *Sacramentorum* Institutio fit propriis verbis: Vt *Gen. 17.* Circumcisio. *Exod. 12.* Agnus paschalis. In *Leuitico*, Sacrificia: *Matth. 28.* *Mar. ult.* *Ioann. 3.* Baptismi Institutio, aut promulgatio potius. Et si vox, *Renasci*, figurata sit, mox tamen exponitur per, *Ex aqua & Spiritu Sancto*. Dein; illa pertinet ad effectum Sacramenti; non ad essentiam. 2. *Testamentum, Exod. 24.* vetus propriis verbis instituitur; ergo & Nouum, *Matt. 26.* *Hic est Sanguis Noui Testamenti.* *Luc. 22.* *Hic calix nouum Testamentum est in meo sanguine.* Vide *Hebr. 9.* Sic & in ciuilibus consuetum est condi Testamta. *Bell. l. 1. c. 9.* 3. *Pactum*, item; ne cauillis sit locus; constare propriis debet. Ideo *pactum* vocatur testamentum, *Exod. 24.* *Hebr. 9.* 4. *Præceptum* item; vt hîc, *Accipite, comedite, Hoc facite.* 5. *Dogmata* item; non nisi propriis verbis tradi in Scriptura solent: ergo & istud: *Hoc est Corpus meum.*

Præcepta autem quædam sunt purè tantum præcipientia; quædam etiam exhortantia. Et in hisce tropi inueniuntur; non in illis. Deinde verissimè S. *Aug. l. 2.* Doct. Christi; c. 6. 9. *Nihil obscure dictum in Scripturis, quod spectet ad FIDEM, vel MORES, quod non planissimè sit dictum in aliis locis.*

II. Docetur à personis: Dominus loquebatur Discipulis rudibus, non Scribis doctis, troporumq; gnaris; Tempore & loco, quæ lusum tropicum non admittebant: Euangelistæ & Paulus iisdem vtuntur verbis; cum alioquin sese explicare soleant. Nec vlli vnquam interpretes tropum in his agnouerunt; præter hæreticos.

III. Docetur à Communi Regula interpretandi Scripturam; quæ est, Nūquam dimittendus verborum sensus proprius; nisi cogat Scriptura alia; aut Fidei articulus alius: aut Consensus communis sic intelligentium. Sin'; peribit fides; remanebitque opinio in Diuinis, errores innumeri seminabuntur. Patet in hæreticis, qui opinionibus circumaguntur, non fide.

IV. Docetur. *Marcus, ait, panem εὐλογήσας, benedixit; Calicem εὐχαριστήσας, gratias agens.* *Luc.* & Paulus de utroque aiunt, *εὐχαριστήσας*: Vtrumque factum est, & vnum in altero intelligitur: sicut *1. Tim. 4.* *Nil reiiciendum, quod cum Gratiarum actione percipitur; Sanctificatur enim per Verbum Dei & orationem: vbi in Gratiarum actione intelligitur Oratio sanctificans.* Vnde Dominus *gratias agens benedixit*, id est, consecrauit: Non solum, vt Sacramentarii volunt, *benedixit Deo, seu, gratias egit.* Hinc, *1. Cor. 10.* *Calix, cui Benedicimus: εὐλογῆμεν, id est, quem benedicimus, scil. quem accipimus, frangimus, damus.* Dominus autem non sœuit res *Benedicere*, nisi Magnum quid patraturus: *Benedictio* autem Dei est Effectio Magni alicuius ac Miri; vt *Luc. 9.* in panum multiplicatione, & *Matt. 15.* *Marc. 8.* & in Coena. Aquam verò nusquam

o o quam

quam benedixit; quia in hac nulla futura erat transubstantiatio.

DICO AD I. Multipliciter peccat hoc argum: 1. Et si *Est* sæpè figuratè ponitur; non tamen semper: at sæpius *Est* significat *Est* in Scriptura. 2. Exempla allata non sunt huic, *Hoc est Corpus meum*, similia: nam in iis disparata prædicantur de disparatis; vt *boues sunt anni; semen est Verbum. &c.* quæ propriè esse vera non possunt. 3. Quædam falso citantur: vt *Sacrificia sunt expiationes*: quod nec est Leu. 16. nec vsquam. Psal. 84. *Arca videtur Deus Deorum.* I. Cor. II. *Ecclesia est Christus.* &c. cum dicatur *ita est Christus.* 4. Quædam malè exponuntur; Vt *Agnus est Pascha*, non quòd significet; cum nulla sit inter occisionem agni, & transitum Domini similitudo; sed quòd *ita dicitur*: Vt, *Vbi vis paremus tibi comedere Pascha? Necessè erat occidi Pascha.* In illo, *Petra erat Christus*: non Petra ipsa, sed spiritalis & inuisibilis petra, scilicet Christus sequebatur eos, vt Deus eis omnia prouidens. In hoc: *Panis est communicatio*: Non ita: sed *Communicatio panis nonne communicatio Corporis Domini est?* Sic, *Baptismus est lauacrum*, id est, non significat lauare, sed verè lauat animas. 5. In omnibus adductis locis est vel tropus, vel quid obsecrum; additurque explicatio: Et in similitudinibus, parabolis, Visionibus *Est* accipi sine tropo pro *significat* potest: quia talium essentia posita est in significando. At istud, *Hoc est Corpus meum*, non est explicatio, aut similitudo, sed Assertio.

AD II. In *Corpus* intelligitur solum Corpus; in *Sanguis*, solus Sanguis;

ob necessariam tamen Concomitantiam distracta non sunt: singula in singulis verbis significantur; Coniunctio tamen non significatur. Vt, *Hoc est Corpus Petri*: propriè *hoc* significat; non lequitur tamen id carere animà: Vt, *Verbum Caro factum est*, non sola, sed cum anima.

AD III. In *Calix* est tropus: nam vas non ipsum bibitur, aut effunditur; sed liquor. Ideo explicatio additur ab Luca & Paulo; *Hic est calix*, apud Matthæum & Marcum *Hic est sanguis*. Vt Testamentum bifariam capitur: 1. Pro voluntate ipsa testatoris: Vt Exod. 24. *Hic est sanguis fœderis*, seu, vt Heb. 9. *Testamenti*: scilicet. quo confirmatur Dei voluntas promissioq; 2. Pro authenticò instrumèto de voluntate testatoris, per quod hæres ius ad hereditatem acquirit: Iudæi ad terram promissionis, Christiani ad Gratiam & Gloriam: que per Instrumenta Sacramentorum applicatur. 1. Vnde quotidie innouatur Repetendo, non Instituendo. 2. Nec Mors Christi fait Testamentum, sed instituti huius confirmatio: & institutum infinities repeti potest. 3. Apud Matthæum capitur Testamentum pro Voluntate Christi: apud Lucam pro Instrumento: Vtrumque verè ac propriè. 4. Verum est, non absurdum: *Hic calix*, id est, *Sanguis nouum Testamentum est in meo Sanguine*: scilicet. in cruce effuso, cruentè hic semel; ille Sacramentaliter prælens sub specie vini. Quia Sanguis Sacramentalis est Testamentum in Sanguine Crucis semel effuso. Vnde, *IN*, significat hanc Causam instrumentalem, non Contin-

mentiam; poniturque pro P E R. q.d. Testamentum nouum sanciri per Sanguinem. Sicut Ephes. 2. *Facti sumus proprie in Sanguine eius.*

AD IV. Hoc, in mei memoriam, exponitur I. Corinth. II. *Mortem Domini annuntiabitis*, sc. præteritam Christi præsentis: non in absentis Christi memoriam.

AD V. Lucas meminit duorum calicum: Vnius ante Consecrationem, post esum agni: & hunc vocat *genimen vitis*: Alterius post Consecrationem panis: & hic, ait, *est Sanguis*. Ita S. Hieronymus in *Matth. 26. Beda, Theophilactus. &c.* S. Augustinus id non expendit, ad alia properans.

Q V Æ S T I O XLVII.

An Realis Præsentia Christi in Sacramento docetur ex V S V in S. Scriptura contento?

SACRAMENTARIJ & Calvinistæ Realem Præsentiam negant: Asseruntque absentiam, ac

SVADENT istis. I. Martyr ad Gardin. Christus est in cælo ad Dexteram Dei: ergo non in pixide; nisi cælum velimus in pixide contineri. Nam Christi Corpus est in cælo, & est in Sacramento: ergo Sacramentum est in cælo. 2. Petrus Martyr. *Quod intrat in os, in secessum mittitur; sed Christus non in secessum mittitur: ergo nec intrat in os.* 3. Matth. 24. *Si dixerint: Ecce hic, aut illic est Christus: nolite credere: ergo non est in altari, & cælo.* 4. Matth. 26. *Me non semper habebitis vobiscum.* Ita Calvinus, & Martyr a iunt hoc falsum fore. Et Augustinus per hoc intelligit præsentiam Carnis: at Maiestatis, per illud: *Vobiscum sum omnibus diebus.*

5. CALVINVS Inst. I 4. c. 17. §. 27. *Christus, qua homo ascendit in cælum; & Act. 3. Oportet illum cælum suscipere, usque ad tempus restitutionis omnium: Philipp. 3. Unde Saluatorem expectamus; tunc, non ante. Falsum igitur est, eum sæpe descendere in Eucharistiam.* 6. Calvinus ibidem. *Veritas carnis Christi probatur aspectu & contactu.* Luc. 24. *At in Cæna solus panis videtur & tangitur.* 7. Ioann. 6. *Spiritus est, qui vivificat, caro non prodest quicquam.* Hic Achilles Zwinglii. *At, ait Martyr, Capharnaïta, & Papiста putant carnem Christi corporaliter manducandam.* 8. Ioann. 12. *Vbicum ego, illic & minister meus erit:* At sancti non sunt in Eucharistia; ergo nec Christus. Et, ait Martyr, *impie faciunt, qui eum à gloria Patriæ ad hæc inferiora devocant.* &c. Plura Belarm. l. 1. c. 14.

AVTOR. Realis Præsentia Christi in Eucharistia docetur ex Vsu aliorum S. Scripturæ locorum. I. Vt, I. Cor. 10. *Calix Benedictionis, cui benedicimus, nonne Communicatio Sanguinis Christi est? Et Panis, quem frangimus, nonne Communicatio Corporis Christi est?* 1. Quia, *calix Benedictionis est: ideo Consecratio necessaria est, & Effectiva, non precatória. Et Effectiva ut vinum fiat Sanguis; non, ceu CALVINVS & MARTYR volunt, ut commune unium fiat Sacramentum figurativum.* Cur in aqua Baptismi, in Manna, in agno, &c. nulla opus Benedictione seu Consecratione? Quia, nulla isthic transubstantiatio. 2. Quia, *panis quem frangimus, id est, offerimus, immolamus; ut recte CALVINVS & MARTYR nobiscum volunt; non quem distribuimus. At non immolam⁹ panem nudum; sed Agnum mysticum, Christum.* Unde ait: *Communicatio est Corporis & Sanguinis.*

O o 2 I. Quia

1. Quia sensus literalis & proprius semper est eligendus, nisi euidenter probetur contrarium. 2. Quia sic exposuerunt S. Patres. 3. Quia intendit Apostolus auertere Corinthios ab idolothitis carniū.

II. 1 Cor II. *Qui manducat & bibit indignè, iudicium. &c. non diiudicans Corpus Domini. &c. Reus erit Corporis & Sanguinis Domini.* At isti indigni id non recipiebant spiritu & fide; sed solo corpore: ergo verè præsens erat Corpus Christi in Eucharistia, Non enim ore capi potest, vti est in cælo.

INSTANT. Caluinus *Inst. l. 4 c. 17. §. 33. & alij*: Indigni ideo sibi iudicium manducant, 1. Quia Symbola Corporis Christi iniuriâ afficiunt: iniuria autem imaginis refertur in eum, cuius est Symbolum. 2. Quia non percipiunt verè Corpus Domini, quod in symbolis offertur; quod est ac si Corpus Christi conculcarent.

DICO AD I. Hic suam ipsi iconomachiam destruunt. Belle! Deinde qui non intendit effigiato inferre iniuriam, is etiam discerptâ effigie non iniurari censetur: At qui indignus Communicat, fit reus, etsi non intendat iniurari Christum. Itaque specialis interior mundicies dignitasque requiritur.

AD II. Non ait Paulus, eos peccare quòd non recipiant; sed quòd Indignè percipiunt, ac ita vt si non esset Corpus Domini, id est, *non diiudicant Corpus Domini.* Demum illa Sacramentatorum interpretatio violenta S. Patribus aduersatur. Vide *Bell. l. 1. c. 13.*

DICO rursus ad SVASIONES. AD I. Christus est in cælo gloriam suam manifestas; est & extra cælum, gratiam impetians: neque hoc extra cælum esse est

in cælo esse: Nec Sacramentum est in cælo, aut contrà.

AD II. Dominus loquitur de cibis ad alèdum corpus: Vnde Dominus post resurrectionem verè comedit, nec tamè secessit. Eucharistia verò sumitur ad alendam animam, non corpus: ideo corruptis speciebus esse definit.

AD III. De pseudopropheta id dicitur, non de Eucharistia: & suum apertum aduèctū cum illorū cōparat aduentu clanculario. Vt sol ortus vbique splendet, nec dies tamen videtur: ita Christus apertè honoratur, nec tamen sub speciebus videtur.

AD IV. Dominus loquitur de præsentia sua visibili; quali obsequium præstitit Magdalena, more humano, ad vtilitatem Corporis Christi. At ibi, *Ego vobiscum sum. &c.* præsentia inuisibili. Vt ubique debetur ei obsequium Honoris at Vtilitatis in illa ei sola præstitum fuit. Et hanc vocat Aug. præsentiam Carnis: Dixit enim Christum adesse trifariam, per Maiestatem, aut per Prouidentiam, aut per Gratiam. Et per hanc est in Sacramento.

AD V. Ascendit quoad humanam naturam; se tamen potest constituere vbi, quando, quoties, quomodo cunque vult, etiam alibi, salua suâ in cælis existentia. Id quod Omnipotentia est.

AD VI. Aliud est Affirmatiuè colligere, vt Dominus facit: *Hoc palpatur &c. ergo corpus est*: Aliud Negatiuè; vt *Hoc non palpatur: ergo non est corpus.* Falsum hoc, quia ibi est obiectum sensuum; hic non; Deo sic volente: sicut *Luc. 4.* Corpus suum fecit inuisibile, quia voluit: ita & in Eucharistia.

AD VII. Caro SOLA non prodest quicquam sine Spiritu viuificante. Ita Aug. Cyrill. Caro autem semper est Diuinitati vnita: at ij de sola intelligebant. Ita nec panis prodest quicquam, solus. 2. Deinde; non tam de Carne sua, quam de Carnali eorum intelligentia loquitur, ait Chryf. Theophil. Euthym. &c. Sicut & Nicodemus, *Ioann. 3.* carnalem cogitabat natiuitatem. *Verba, quæ ego locutus sum, spiritus & vita sunt*, sc. tum Significatu, tum Effectu & Veritate. 3. Denique; vt nuda caro humana est sementina peccatorum: ita nuda Caro Christi cogitata, est sementina hæresium, olim plurium; nunc Sacramentariorum.

AD VIII. *Vbi*, ait, non, *Vbicunque*. Sat, si Sancti sint *alicubi* cum Christo, et si non *vbiq̄ue*. Deinde; Christus ibi promittit confortium regni; non agit de Eucharistia.

QVÆSTIO XLVIII.

An Veritas Christi in Eucharistia doceatur Ex Consensu omnium Aetatum?

ALVINVS in vlt. admon. ad Westphaliam ait: *Constat Veritos omnes scriptores, qui totis quinque sæculis post Apostolos vixerunt, vno ore nobis patrocinari: sc. ad figuræ cœnaticæ figmentum.* MARTYR in præfat. contra Gardin. ad Reginam Angliæ, iactat, se defendere sententiam Patrum Græcorum & Latinorum veterum de Eucharistia. PETRVS BOQUINVS, *lib. de Cœna contra Heshuf.* ait, nullam esse rationem certiore & breuiorem inueniendæ Veritatis in hac causa, quam insistendo vestigijs antiquorum Patrum.

AUTOR. Boquinus verè: at pro nobis. Martyr & Calvinus effrontes thra-

sonicè ac vanè. Age, per Aetates singulas obeamus inde à Christo atque Apostolis vsque hac. In Prima Centuria 1. S. Andreas Apost: ait; *Ego Deo immaculatum Agnum quotidie sacrifico. Qui cum sit verè sacrificatus, & verè Carnes eius à populo manducata, integer perseuerat & viuus.* 2. S. Ignatius epist. ad Smyr. *Eucharistias & Oblationes non admittunt; quòd non confiteantur Eucharistiam esse Carnem Saluatoris.* &c. 3. S. Dionysius Arcop. p. 3. Hierarch. c. 3. *Diuinitissimum Sacramentum inuocat, & adorat.*

II. Sæculo. 1. S. Iustinus Mart. in Apolog. 2. ad Antonium Imperatorem. *Non vt communem panem & potum hæc sumimus; sed vt per verbum Dei incarnatus IESVS carnem & Sanguinem habuit.* &c. 2. Pius I. Papa statuit poenam, si cui quid de Eucharistia in terram decideret. Gratianus de Consec. dist. 1. can. Si per negl. 3. S. Irenæus l. 4. hæres. c. 31. *Quomodo constabit, Panem, in quo gratia acta sint, Corpus esse Domini, & Calicem Sanguinis eius?* &c.

III. Sæculo. 1. Tertull. l. 2. ad vxor. *Et si sciuerit, maritus ethnicus, Panem, non illum credit esse, qui dicitur.* Idem l. de resurrect. *Caro Corpore & Sanguine Christi vescitur, vt anima de Deo saginetur.* 2. Origenes hom. 5. in diuersis. *Cum manducas et bibis Corpus & Sanguinẽ Domini, tunc Dominus sub tectum tuum ingreditur.* &c. 3. S. Cyprianus serm. de Cœna. *Panis, quem Dominus discipulis porrigebat, non Effigie, sed Natura mutatus, omnipotentia Verbi factus est Caro: Et sicut in persona Christi Humanitas apparebat, & latebat Diuinitas: ita Sacramento visibili ineffabiliter diuina se infundit Essentia.*

IV. Sæculo. Concilium Nicænum.

1. idem profitetur, cum S. Athanasio, Hilario, Cyrillo, Ambrosio, Basilio, &c.

V. Sæculo. S. Gaudentius, Chrysof. Hieron. August. Synodus Ephesina &c. Ecce, qui totis quinque sæculis post Apostolos vixerunt, uno ore nobis patrocinari Orthodoxis contra Sacramentarios. Cæteratum quid ætatum S. Patres huic porro subiicere attinet? Vide Bell. l. 2. de Euch. toto: simul & quam vim S. Patribus inferant interpretes Sacramentarii, ut & ipsos sui similes reddant coruos.

AT, S. Patres Veritatem docent ex Vocabulis, 2. Comparationibus, 3. Transubstantiatione, 4. Mysterio, 5. Veneratione, 6. Effectu Eucharistiæ.

I. Vocant Eucharistiam Corpus & Sanguinem Domini: Tremendum Mysterium: Pretium nostrum, &c.

II. COMPARANT I. Cum Sacramentis ludæorum, differreque docent ut Veritatem à figuris, corpus ab umbra. 2. Cum Incarnatione Christi. 3. Cum Christo in ara, in præsepio, & cælo. Chryf. 4. Christum in Eucharistia cum Angelis in forma corporea. August. 5. Indignè communicantes cum crucifigentibus Christum, Tertullian. Cypr. Basilius.

III. MUTARI Panem docent realiter, 2. Ut mutabatur panis per nutritionem Christo comedente. 3. Ut aqua in vinum: Virga in serpentem. 4. Huere quiri aiunt omnipotentiam, 5. Falli sensus.

IV. MYSTERIVM altissimum agnoscunt: 1. Intelligi non posse absque fide. 2. Hortabantur ad Fidem certam: 3. Esse miraculum superans captum hu-

manum. 4. Non loquebantur de eo coram ethnicis & catechumenis.

V. VENERATIONEM ei deferrebant latreuticam: 1. Adorando, 2. Inuocando: 3. Cauendo ne quid excideret: 4. Ne aspiceretur ab infidelibus: 5. Asserendo Angelos adfiteretremebundos.

VI. EFFECTVS ei tribuunt reales: Ut 1. Christum vniri nobis Corporaliter. 2. Ideo corpora nostra resurrectura. 3. Coniungi Christum nobis re ipsa, nõ tantum per fidem, Chryf. Cyr. Alex. Nos fieri diuinæ naturæ consortes. Hæc quæ Sacramentariis pugneat, liquet.

Q V Æ S T I O XLIX.

An Reals Præsentia esse Possibilis Deo doceatur ex RATIONE, sic, ut vnum Corpus possit simul in diuersis locis poni?

RATIO variis principiis Fidei subnixta iuuatur: cæterotuoque hac in re caligat. Quæritur autem: An Possit, an Velit Se Christus sub speciebus exhibere?

CALVINVS Instit. l. 4. cap. 17. § 24. *Non quæritur, quid Deus potuerit; sed quid voluerit. Veruntamen insane, quid à Dei potentia prestulas, ut Carnem faciat simul esse, & non esse carnem? Simul a gutta gumenta nostra præ possibilitate stantia. Sic & Martyr & Beatus &c. Sic damnatus olim Wicleffus apud Th. Vald. l. 1. c. 72.*

SVADENT istis. I. Calvinus in ult. admon. ad V. Vestph. Mar. ult. *Surrexit, non est hic.* 2. Deus nullo circumscribitur loco: Ier. 23. *Calum & terram ego impleo Ps 138. Quis ibi à Spiritu tuo? At Corpus Christi aut circumscribitur; aut ubique erit: Ubique verò, ait Aug.*

Aug epist. 3 ad Volus. nullum corpus esse totum potest. 3. Calu. Martyr. Si vnum possit esse simul in multis locis, erit vnum, & multa. Nam Corpus in ara non continuatur cum eo in caelo: sicque erit vnum, & non vnum. Nec venit in aram motu locali; nam sic desereret locum alterum: Non generatur, nam sic fieret. &c. Plura in *Geneal.* p. 3. q. 12.

AVTOR. I. S. Scriptura nihil à Dei Omnipotentia eximit; nisi quæ facere, esset Deum deficere: vt Mentiri, *Hebr. 9.* Negare seipsum, 1. *Timoth. 2.* Quale non est: Corpus vnum pluribus in locis esse: Et istud ex Scriptura docet meus *Antichristus* p. 3. q. 19.

II. *Mysteria quaedam fidei sunt captu difficiliora, factuque, quàm hoc: & facta tamen sunt, & credenda: vt Trinitatis in Vnitate: Vna hypostasis in duabus naturis Christi: Resurrectionis mortuorum: Creationis, & annihilationis: Æternitatis. Quæ Philosophi irriserunt. Vide in *Geneal. ibid.**

III. S. Patres testantur existentiam Christi pluribus in locis simul. 1. *Chryso.* Quia est in caelo, & in ara. 2. *Chryso.* *Ambr. &c.* Est simul pluribus in aris corporaliter. 3. *Cyrril. Theop.* Eucharistia sanctificat animas & corpora omnium, totum in singulis, ac indiuisum. 4. *Sanctus vnus* cum simul diuersis in locis miracula facit, aniple faciat, aut Angeli; superare vires ingenii, ait *Sanct. Augustinus.* Dum dubitat; non impossibile esse significat. Ita Sancti viui prodantur hinc existisse, & isthic procul vivos.

IV. *Spiritus vnus* potest hinc, alubiq; esse simul: ergo & corpus. Nam ratio, cur non sic esse posse videantur, est Vni-

tas, non moles: Vnitas autem tam in Spiritu, quàm corpore est. Quanquam Corpus Christi non est Localiter in Sacramento, nisi ratione dimensionum panis: nã ordinariè locum non occupat.

V. *Vnus locus* potest capere duo corpora sibi adæquata simul; nec tamen loci vnitas diuiditur; nec corpora confunduntur: ergo & corpus vnum potest duo implere loca. Ita enim se habet locatum ad locum, sicut locus ad locatum. *D. Th. in 4. d. 44. q. 2. artic. 2. q. 5.* vult, Vnum corpus in duobus locis esse non posse localiter, sed tantum Sacramentaliter.

DICO AD I. Agitur ibi de facto; non de eo quod possit facere Deus. Et Mulieres mortuum putabant, ac iacere in sepulcro: ad earum mentem responderet Angelus, *Surrexit; Non est hic.*

AD II. Deus de facto est ubiq;, & intrinsecus reb. essentialiter, vt non possit nō esse ubiq;, & constringi loco nequeat. At Christi Corpus in caelo est localiter: in ara Sacramentaliter; sicq; & pluribus in locis est vnus intrinsecè indiuisus, licet extrinsecè diuisus numero, non Corpore. Nec enim Vnitas essentialis pendet ex vnitate loci: cum prius sit rem Esse, quàm Esse in loco.

AD III. Iam liquet, Corpus Christi nec localiter venit, nec generatur; sed incipit esse per Conuersionem panis in Iptam. *Eccē*, ait Aug. 22. *Ciuit. c. II. qualibus argumentis omnipotentie Dei humana contradicit infirmitas, quam possidet vanitas.* De regulis Potentiæ vel Impotentie Dei. Vide in *mea Geneal. part. 3. quæst. 12.*

Quæ

QVÆSTIO L.

An Corpus Christi possit in Eucharistia sine magnitudine, locum occupante, existere?

CALVINISTÆ adesse negant Corpus Christi; quia adesset sine magnitudine: ut sentit Durandus: Aut si foret cum magnitudine, hanc re ipsa non esse distinctam à Substantia, sed ita sese penetrare singulas partes inuicem, ut earum nullus sit ordo, forma nulla: uti Okam sentit.

SVADENTID Calvinistæ argumentis Durandi & Okami. 1. Petr. Martyr, ex Aug. epist. 57. *Spatia locorum tolle corporibus, & nunquam erunt; & ideo non erunt.* 2. CALVINVS *Inst. l. 4. c. 17. §. 29.* Habere dimensionem est de essentia corporis: ergo implicat esse corpus, & non esse in loco. 3. *Martyr lib. contra Gardin.* Ut facultas intelligendi posterior est anima, separari tamen nequit, ut intrinseca; ita occupare locum est intrinseca proprietas Quantitatis. 4. Substantia nequit existere, nisi substantialiter: ergo nec quantitas, nisi quantitativè. 5. Spiritus indivisibilis existere nequit per modum corporis divisibiliter: ergo nec corpus divisibile existit per modum spiritus indivisibiliter. &c.

AVTOR. I. In Eucharistia non est Corpus Christi sine magnitudine. I. Quia sine quantitate Christus non esset Totus in ea: quod est contra *Trid. Sess. 3. C. 2.* 2. Sequeretur, Corpus Christi in Eucharistia non habere operationes vitæ: quia hæ non sunt sine organis; & hæ non sunt sine quantitate. Hisce argumentis evertitur etiam opinio Okami.

II. Est igitur Christus Totus in Eucharistia cum omnibus accidentibus suis: (excepta relatione ad Locum Cœlestem, quam habet ut in cœlo est; & iis, quæ ad

existentiam eo in loco consequuntur) Et contrà; Totus in cœlo est cum magnitudine & accidentibus omnibus; excepta relatione ad species panis & vini, quam habet, ut est in Eucharistia. *Deinde* Corporis Christi membra non sese penetrant, sed habent ordinem & figuram corporis humani.

NO T A autem Magnitudini convenire tria: 1. *Extensam esse in se*, id est, habere partem extra partem, ac proinde situm quædam intrinsecum partium, seu ordinem. 2. *Coextendi loco*, & habere situm intrinsecum in ordine ad locum. 3. *Extrudere aliud ex loco*. Secundum est posterius primo; potestque Dei potentia separari à primo, hoc saluo stante: Sic & tertium sequitur ex secundo, separarique potest, ita ut prius maneat sine posteriore; non contrà.

III. Hinc Corpus Christi in Eucharistia habet primum modum; non secundum, aut tertium, ut separabiles: ideoque potest occupare locum; non tamen aliud corpus inde expellere: quæ proprie dicitur Penetratio; estque possibilis Dei potentia, ut corpus habeat primum & secundum modum sine tertio. **Q**U I A; quæ non implicat contradictionem, ea facere potest Deus; at corpus esse alicubi; & tamen non occupare locum, aut expellere aliud; non implicat: *Quia*, hæc non repugnant Essentiæ magnitudinis; cum nil posterius sit de essentia prioris. *Deinde*: potest quantitas intelligi, & definit sine loco; patet in sphaera ultima. *Vide* plura in meo *Antichristo* p. 2. q. 20.

DI C O A D I. S. Aug. ibi quædam dicit de Corpore Christi, quædam de aliis corporibus: quæ Martyr confundit. De

De Corpore Christi solam Vbiquitatem refutat, dicens: *Cauendum est, ne ita Diuinitatem adstruamus Homini, ut Veritatem Corporis auferamus. Non est autem consequens, ut, quod est in Deo, ita sit in his, ut Deus.* Vbiquitarii volunt Christi Corpus ita diffusum, ut nusquam figuram habeat humanam. Corpora proinde ait sic esse in loco extensiuè, ut pendeant à loco sic, ut sine loco sint nulla: at Deus & Corpus Christi non pendent à loco.

AD II. Coëxtendi loco non est de essentia corporis; sed consequens: proin separabile est à re.

AD III. Dissimilia sunt ea, nam Replere locum est actus, non potentia: at facultas intelligendi est potentia, non actus. Reliqua parent ex Notabili.

AD IV. Substantia non potest separari à suo existèdi Modo Essentiali; quod fieret, si inhaereret in subiecto: Potest tamen à Modo suo intrinseco seu proprio separari, qui est *Per se existere*. Ita substantia Humanitatis Christi existit in Verbo, non habens propriam substantiam, ut à quo sit seiuncta: Ita quantitas non potest existere nisi quantitatiuè primo modo; at potest secundo: Ut supr.

AD V. Causa formalis ab effectu separari potest; cum sit prior effectu: at Quantitas est causa formalis huius effectus, Occupare locum. Ideo potest esse vera Quantitas sine hoc effectu: at non contrà. Spiritus autem, in se indiuisibilis, non potest extendi in loco; quia sic foret effectus formalis sine causa, id est, posterius sine priore: quod fieri nequit. Vide *Antichristum part. 3. questione 20. Genealogiam part. 3. quæst. 12. Bellarmin, lib. 3. cap. 6.*

QVÆSTIO LI.

An Deus Voluit, Fecitq., ut Corpus Christi presens in Eucharistia adesset?

SACRAMENTARIII voluisse negant: quòd nec Vtile, nec Decens videatur.

SVADENT istis. Quia frustra ponitur corporalis Præsentia, cum sufficiat eam habere in signo. 1. Quia finis Eucharistiæ est nutrire animas fide & charitate: at, CALVINVS Inst. l. 4. c. 17. §. 32. *Fide non minus laute nos pascimus participatione Corporis Christi, quam qui Christum de calce detrahunt.* 2. Petrus Martyr: *Quia, Ioann. 16. Expedi vobis, ut ego vadam:* Ergo corporalis præsentia non expedit. 3. Quia Baptismus confert gratiã ac vitam spiritalem, licet aqua non mutetur in Sp. Sanctum: ergo & Euch. 4. Corporis præsentia nullo sensu perceptibilis est, sed fide solã: ergo huic nil opus est. 5. Qui Christum in signis cum fide percipiunt; verè communicant; qui sine fide, nullum fructum ferunt; ergo præsentia inutilis est. 6. Absurda plura consequuntur ex reali præsentia: scilicet Christum cadere humi, ventre consumi & egeri; à muribus arredi. &c.

AVTOR. Voluit, Fecitque Deus ut Christi Corpus presens in Eucharistia adesset. 1. Quia omnes hæresios conditiones in contrariam conueniunt sententiam: sc. *Autorem* habet certum ea *Nequitias Berengarium* Andegau. Archid. eam apertè professum sub annum MLL. in Gallia; pauperes scholares datã stipe ad contentiendum pellicentem: Ad quam Ecclesiæ admiratio, ac pe turbatio conciebatur; *contradictio* item, *Examen, Iudicium, & Condemnatio* sub Leone IX.

At nostræ sententiæ ac fidei cõstat *Antiquitas* à Christo ad Apostolos, ac porro vltq; huc. 2. Constat vniuersæ Ecclesiæ *Consensus*, per omnes ductus AEtates. 3.

Pp

In

In pluribus *Conciliis* ea discussa est hæresis: in Vercellensi, Turonensi, in quatuor Romanis, sub Leone IX. Nicolao II. & Gregorio VII. ter eam ciurante Berengario: Inq; Viennensi, Constantiensi, Tridentino. 4. Ecclesiæ fides hæc claruit *S. Patronis* innumeris, vt S. Antel Bern Malaschia, Dominico, Francisco, Antonino, Thom. Aquinate. &c.

5. Sacramentarii verò sacri semper & intestabiles fuerunt Berengarium moribundus S. Fulbertus vidit humero ferre diabolū: At Calu. *admon. ult. ad Westph.* eum suum agnoscit parentem; tum suspectum sibi, si quis eum Papa approbasset: Atqui ter perierum, mirè superbum, docentem insuper matrimonii dissolutionem, vxorum communitatem, & infantes non baptizandos. Infelices exit⁹ Wiclefi, Carolst. Zyving. Caluini. &c. sat constant, nec vllis ii miraculis clari. 6. At præsentiam veram veris Deus attestatus est miraculis multis. *Bell. l. 3. c. 8.*

DICO AD I. Multa haberi, fieriq; aliter poterant; quæ tamen Deo placuit SIC fieri, & non aliter. Vt poterat sine Incarnatione, Passione. &c. nos redimere; at sic voluit, vti fecit. Et realis præsentia fides magis excitat charitatem, deuotionē. &c. quàm absentia cogitata. Nam Christi cōtact⁹ quoq; saluti fuit infirmis.

AD II. Ibi non agitur de præsentia Sacramentali; sed de personali & mortali Viatoris Christi; hæc vtilior erat eius ascēsis. Sic *Cyr. Theoph.* Expediebat autem ab sensuali conuersatione Christi ablaetari Apostolos: Ita Aug. Bern.

AD III. Disparia sunt ea: nam Euch. est Sacram. refectiois, & mutationis, & miraculū miraculorum, & causa resurre-

ctionis ex contactu. Ita Hil. Cyr. Arbitissima solum est ablutionis.

AD IV. Tangitur Corpus Christi, mediantribus speciebus, sensu; at immediatè, fide.

AD V. Spirituali Communione est vtilis: at non instituta, nec præcepta, vt realis & corporalis.

AD VI. Illi sunt euentus, casusque specierum non Corporis Christi: & absurda indignaq; Christiano est obiectio. Vide *Bell. l. 3. c. 10.*

QVÆSTIO LII.

Quis est Corpus Christi Modus Existendi in Eucharistia?

LUTHERVS quatuor asserit. 1. de Capt. Bab. e. de Euch. Panis maneat, an nō. cum Corpore Christi in Euch. defendi vtrūq; potest cura hæresiu: Vide possibilia Transubstantiatione non est articulus fidei. 2. Corpore conformis est, Mater panem. 3. Vera propositio est Panis est Corpus Christi: ceu vera hæc, Christus homo Deus: Quæ est Impanatio Roperi, & Parisiensis.

LUTHERANI tam en negant Unionem personæ Christi cum pane, contra Ruper. ū & Paris. Itaq; contra Bereng. 4. In *Confess. de Cæon.* Corpus Domini per Unionem ad Verbum id assecutus est, vt sit, vberumq; Verbum est, id est, Vbiq; quare etiam in pane Conuertitur.

LUTHERANI plures sequuntur hoc quædam de Vbiq; tate: Pauciores, tria pro ora tenent. SVASIONES vide *infra quæst. 14. 55.*

CALVINISTÆ vociferantur omnes Transubstantiationem esse sceleratam hæresim; ac prorsus impossibilem. Vide SVASIONES eorum quæstione sequente.

AUTOR. Error ū hac in causa ceterorū seriem dedi in *Geneal. p. 3. q. 13.* Catholica sententia ac Fides hæc est. Causa, cur in Euch. existat Corpus Christi, est Totalis Conuersio substantiæ panis & vini in Corpus & Sanguinem Christi.

TRIA huc NOTAT Bell. ex D. Tho. quoad MODVM.

I. Ad veram Conuersionem requiritur quatuor. I. Vt, Res conuersa desinat esse:

si Composita sit si, vt vxor Lothi desit
cōpositum esse: si partes eius sint cōposi-
tæ, desinant partes esse: vt fit in Euch. 2.

Vt *Res alia succedat* in locū desiti: cætero-
quin foret Corruptio, aut Annihilatio:
cum termin⁹ actionis esset, Non esse rei.

3. *Si Connexio desitionis* vnius & successi-
onis alterius, ita vt vi Desitionis fiat Suc-
cessio. Quia sine Cōnexionē non esset V-
na actio, quæ *Conuersio* dicitur; sed duæ, se
concomitantes per accidēs, sc. Annihila-
tio vni⁹, & Creatio alterius. 4. *Si Posi-
tium terminus* tā à quo, quā ad quem. Alio-
quin Eucharistica *Conuersio* nil differret
ab Naturali, ab Creatione, ab Annihila-
tione; vt in quibus datur priuatio formæ,
non mutatio instantanea vnius in aliud.

II. Ad verā Conuersionem fat est; V-
num alteri succedere; siue id producat, siue
adducatur; seu quoquo modo fiat. *Conuersio*
n. triplex est. 1. *Productiua*; si
terminus ad quē non existens produca-
tur: vt aqua vinū facta est. 2. *Adductiua*;
si terminus ad quē existat; sed non ibi, vbi
est terminus ad quem: Vt in nutritione,
forma cibi desinit, & in materia cibi inci-
pit esse anima, non producit. 3. *Con-
secratiua*; si terminus ad quē, & terminus
à quo simul eodem in loco existant, V.g.
duo corpora sese penetrent altero in ali-
ud verso, vi diuina: Vt in Eucharistia.

III. *Subiectum*, in quo recipitur hæc
Cōuersionis actio, est partim *Panis*, vt in
quo substācialiter Mutato recipitur: *Cor-
pus Christi* partim, vt in quo Adducto re-
cipitur sub speciebus; sicq; Corpus Christi
acquirat Esse Sacramētale per Transub-
stantiationem, Ex his corruunt figmen-
ta Lutheri, & assecularum.

QVÆSTIO LIII.

An fiat, siq; Transubstantiatio?

L V T H E R A N I, vt supra liquet, hanc possibilem et
se annuunt; probabilemque putant: at improbabili-
orem Scripturis asserunt: Tenent Corpus Christi esse
in, sub, cum pane. De Vbiquitate infra.

CALVINVS *Inst. l. 4. c. 17. §. 12. 13. 14. 20.* om-
nesq; Calvinistæ execrantur Transubstantia-
tionem: canitque triumphum contra nos
Calvinus, pro sua Meronymia.

SVADENT istis, quæ Kemnitius ex Luth.
& Caluino collegit. 1. *Vox Transubstantia-
tio* noua, barbara est: ergo & res. 2. *Vox ea*,
iuxta Andradium, Scotum, &c. non est in
Scripturis, nec in Symbolo; nec S. Patres ad
eius dogma cogunt: At nil pro articulo fidei
recipiendū, nisi in S. Scriptura expressū: ergo
nec Transubstantiatio. 3. In Scriptura voca-
tur Euch. panis ante benedictionem: Mat. 26.
Acceptit panem: Et de ipso ait: *Hoc est Corpus
meum*. Sicut, Lucas & Paulus ait, *acceptit cali-
cem, benedixit, & dedit*: Ergo vt calix vini est
calix Sanguinis: ita panis est Corpus Christi.
At panis non potest esse corpus, nisi sit panis;
nec vinum Sanguis, nisi sit vinum.

4. Euch. est Sacramentum: at, si desit sub-
stantia panis, tollitur ratio Sacramēti. 1. Quia
Verbum, accedens ad elementum, hoc non
annihilat, sed facit Sacramētum; Transubstā-
tatio autē annihilat panem. 2. Signum visi-
bile panem, facit spectrum panis, & iudificat
nos. 3. Tollit analogiam Sacramenti dupli-
cem; Vnam, vt panis nutrit: Alteram, vt ex
multis granis constat: ita & Corpore Christi
nutrimur, & vnum Corpus efficiuntur.

5. *Petrus Martyr*: Dicens, Ioan. 6. *Ego sum
panis*, se non mutauit in panem: ergo dicens,
Hoc est Corpus meum, non mutauit panem in
Corpus suū. 6. Idem. Non potest panis to-
taliter desinere, quin annihiletur: ergo non
cōuertitur in aliā transiens substantia. Sic &
Calvinus. 7. *Martyr, Calu. & icelss.* In Con-
cilio Rom. Nicolaus II. *de Conf. dist. 2. c. Ego
Bereng.* dicitur, Panis post Consecrationem
est Sacramentum: Est verum naturale Cor-
pus Christi: Et hoc sensualiter manibus tra-
datur; teritur dentibus: Idque non solum
P p 2 fit

fit in symbolo, sed etiam in Rei veritate. 8. Transubstantiatio aperit fenestram Marcionistis, Valentino, Eutycho, Machom. &c. qui Corpus Christi phantasticum esse fingebant: cum Corpus Christi inuisibiliter volitare per innumera loca doceatur; & sensus falluntur circa sensibilem substantiam, qui panem esse iudicant. &c.

AUTOR. Verè esse Transubstantiationem S. Scriptura docet in meo *Antichristop.* 3. q. 21. 2. Docet errorum circa eam refutatio, in mea *Geneal.* p. 3. q. 13. 3. Docet Antiquitas, Consensus vniuersalis, infra quaest. sequente. 4. Docet *Rationis Congruentia* duplex.

I. Quia congruum fuit, ut substantia panis abesset. Cur? 1. Quia, cum Corpus Christi maneat sub accidentibus, non ut in vase, vel loco; sed ut prius substantia panis; (nisi quod non informet, uti hęc) ideo mouetur ad motum accidentium, & his corruptis, esse ibi desinit. Idcirco, si duæ manerent substantiæ, ambæ haberent ordinem ad accidentia, & ab his, ut signis, demonstrarentur: Et sic tum ordo primarius ad ea esset substantiæ panis, secundarius Corporis Christi: tum etiam Accidentia per se primò demonstrarent substantiam panis, secundariò Corpus Christi: Quia ab illa, non ab hoc informantur. Ast id absurdum foret. 2. Ob venerationem. Nam si duæ essent substantiæ, Ecclesia foret in periculo Idololatriæ. 3. Quia simul manere cibum mentis & ventris non conuenit.

II. Quia congruum & necessarium fuit manere Accidentia panis: 1. Quia si abessent, nullum foret signum sensibile, proinde & Sacramentum nullum. 2. Quia sic maius est meritum fidei. 3. Quia

horror esset Carnem in specie comedere. 4. Quia si totum in totum mutaretur, nilque maneret commune utriusque termino, istud, *Hoc est Corpus meum*, verum esse non posset.

DICO AD I. Vide quaestionem sequentem.

AD II. Falsum est axioma Lutheranum istud; Deinde Andræus hypotheticè loquitur. *Etsi Transubst. ex Scriptura, ut tu arbitraris, probari non possit, &c.* Non negat probari posse: ut mentitur Kemnitius. Scotus tria dicit, 1. Potuisset Deus fecisse, ut Corpus Christi esset cum pane; sed tunc minus fuisset miraculum. 2. Non extare locum Scripturæ, unde quis cogatur admittere Transubst. sine Ecclesiæ declaratione. Et verum est. 3. Ob declarationem Ecclesiæ iam liquere, esse Transubst. Errat autem in hoc: quod ante Conc. Lateran. non fuerit dogma fidei Transubstantiatio.

AD III. Ut supra. *Hic calix*, demonstrat rem contentam: ita & *Hoc* rem contentam; stantibus in utroque accidentibus, sed in mutatâ substantiâ. Dicitur tamen etiam post Consecrationem *Panis*, Quia fuit, retinetque speciem, & effectus in cibando; Vel quia more hebræo omnis cibus dicitur panis: ut *Manna*.

AD IV. Substantia panis non pertinet ad rationem & significationem Sacramenti; sed Accidentia, ut signa; quibus per accidens est habere substantiam, vel non; in hoc miraculo. Proinde Materia manet, quatenus est opus, sc. in sensibilibus accidentibus, non in substantiâ. Manet & Analogia panis, quæ est, non corpora-

poraliter nutrire; sed significare nutritionem spiritalem per Corpus Christi. Sicut non opus erat, esse veram columbā, quæ sp. Sancti realem præsentiam representabat: analogiæ sat erat species externa.

AD V. *Ioann. 6.* loquitur de pane cœlesti, qui est *Vinus, Vita*: non de triticeo; ideo non opus erat mutatione; sed pro eodem supponit ista, *Ego, & Papis*: Atqui *Matth. 26* demonstrat diuersa per *Hoc*, sc. species & Contentum.

AD IV. Nihil annihilatur; substantia esse definit; accidentia manent.

AD V II. Vera omnia; sed hæc in signo, illa in Contento fiunt.

AD VIII. Contrariæ conditiones sunt in Christi Corpore, & in phantastico. Hoc enim videtur oculis esse, quod in se non est; at illud non videtur sensib⁹ esse, quod est; ideo potius per id refutantur ij hæretici.

Neque Essentia accidētis est, (nisi naturaliter, iuxta Arist. At iuxta aliquos, nec naturaliter) inhærere subiecto actui, sed ordinari ad inhærentiam, ob existentiam eorum, à qua differt essentia. &c. Ordo autem accidentis ad substantiam est triplex: I. *Essentialis*; quia est ens imperfectum; ideo eius esse est inesse; quatenus respicit substantiam. 2. *Potentialis*; quia appetit inesse: & hæc proprietas est posterior illius essentiæ. 3. *Actualis* inhærentia, seu existentia. Vnde nulla est contradictio, suspendi accidentium naturam & proprietatem potentiæ diuinæ.

Q V Æ S T I O L I V.

An Transubstantiatio sit nouum commentum?

LVTHERY s. lib. de *Capt. Babyl. c. 2.* affirmat inuentum esse S. Thomæ, & Thomistarum; approbatu ab Innocentio III. c. firmiter. in Concilio Lateranensi.

MARTYR, lib. *contra Gardin.* Innocentium III. id excogitasse ait anno 1215. Græcos ab ea voce semper abhorruisse. CALVINVS *Inst. l. 4. c. 17. §. 13.* Tempore S. Bernardi nondum id orbi innotuisse. Kemnitius, *part. 2. Exam. Sess. 13. c. 4.* Tempore Lombardi nil certi de eo in Ecclesia constituisse ait, iam primum in Concilio Tridentino esse definitum.

AUTOR. I. Res Transubstantiationis ipsa inde à Christo manat, mansitque semper. I. *Ætate*, S. Iustinus *apologia 2.* ait cibum, quo pascimur, esse Carnem Christi. S. Irenæus *l. 4. c. 14.* *Constabit eum Panem, in quo gratia acta sunt, esse Corpus Domini.* II. *Ætate* Tertull. *l. 4.* in Marcionem. *Panem Corpus si-um facit dicendo, Hoc est Corpus meum.* S. Cyprian *Panis discipulis datus, non effigie, sed naturâ mutatus omnipotentia Verbi factus est Caro.* III. *Ætate*, Cyr. Hierosol. Ambr. Greg. Nyss &c. IV. *Ætate*, Chryl. Aug. Cyr. Alex. Euf. &c. V. *Ætate*, S. Remigi⁹, in *1 Cor. 10.* VI. *Ætate*, S. Greg. VII. Beda, Damasc. VIII. Theophyl. Strabus, Alcuinus, &c. IX. *Ætate*, S. Fulbertus Carnot. Atque isti ante Berengarium floruerunt, docentque realiter Transubstantiationem.

X. *Ætate* contra Berengarium scripserunt idem Lanfrancus, Adelmānus, Hugo. Lingo, Guitmundus, Anselmus. XII. *Ætate*, Algerus, Petr. Cluniac Qui omnes ante Innocentium III. floruerunt.

II. Res Transubstantiationis definita sub anathemate fuit in Conciliis ante 500. annos. 1. In Concil. Romano sub Nicolao II. anno 1060. abiurante ibi

Pp 3 Beren-

Berengario suam hæresin: teste Lanfranco, Guitmundo, Anselmo. 2. In Concil. Rom. II sub Greg. VII an. 1079. (teste Tho. V Vald. 10. 2. de Sacram. c. 43.) Berengario relapso resipiscente.

3. In Conc. Lateran. Generali & porro etiam *Vox Transubst.* est usurpata sub Innoc. II. anno 1215. 4. In Conc. Ro. III. anno 1413. contra VVicleffum: Item in Constantiensi, anno 1414. Item in Conc. Florent. anno 1439. consentientibus in id Latinis & Græcis.

Vnde patent mendacia superius posita Sectariorum.

Q V Æ S T I O LV.

Vbiquitas stabiliat, an euertat Sacramentum Eucharistiæ?

LUTHERVS, vt supra quæst. 52. vult, Corpus Domini per Vnionem ad Verbum, id affectum esse, vt sit vbi & Verbum est, scilicet. Vbique. Consentient ei plures Lutherani, cõ, vt nec in Sacramentariorum incendant opinionem.

SVADENT istis; præter alia supra par. 1. quæst. 25; 26. 3. Lutherus, quod verba, *Hoc est Corpus meum* firmiter stant, Ex eo, quod Christus sedet ad Dextram Dei, sequitur euidenter, Corpus Christi in pane esse, etiam si hæc, *Hoc est Corpus meum*, nec dicta à Christo, nec scripta fuissent. Quare cum ex Vnionem hypostatica Corpus Christi sit vbiq; , certè fuit etiam in pane; Symbola tamen sunt ad id instituta. 2. Opus verò est Eucharistiæ; quia licet Corpus Christi sit vbiq; , non tamen capi vbiq; posse, sed tantum in re à Christo instituta in qua vult quæri, non vbiq; . Nam est etiam in laqueo; non tamen debeo idcirco inserere collum. 3. Schmidelinus libro contra Sperlingium. *Corpus Domini non est in Eucharistiæ extra usum; non intelligitur de præsentia; sed de distributione; quia non distribuitur extra usum.*

AVTOR. Præsentia Corporis Christi in Eucharistiæ est vi Consecrationis; quam reiicientes Lutherani confugerunt ad Vbiquitatem chimericam: quæ refutatur istis. 1. Quia ea stante, Eucharistiæ non est Sacramentum. Nam

Sacramenta pendent ex Institutione Christi, ritum & verba præcipientis: at qui Corporis Christi præsentia, iuxta istos, pendet ex eo, quod sedet ad dextram Dei: ex Vnionem hypostatica; & non ex vi Consecrationis seu Institutionis: Ergo Vbiquitas euertit Sacramentum.

2. Quia ex Vbiquitate sequitur, Christum non posse manducari ore corporali, sed tantum spiritali energicis; idque solùm piis. Nam quod est vbiq; , moueri nequit aut transire aliò; vti Deus: ergo Cœna est superuacua, aut spiritalis manducatio Sacramentariorum est astruenda: quam execrantur Lutherani. 3. Non opus foret adire templa communicandi gratia. &c. quia vbiq; adest, etiam ante dicta verba Institutionis: ergo frustra Cœna est. 4. Docent omnes Lutherani, Corpus Christi adest solum in Vsu; non ante, non post eum: At si vbiq; est; adest etiam ante & post usum.

5. Quia fatentur Vbiquistæ se coactos inopiã rationum, confugere ad Vbiquitatem: ita Brentius *libr. Recognit.* ne cogatur admittere Consecrationem. 6. *Illyric. lib. de mystica Cœna*, ait, oportet admittere Christi præsentiam in Ecclesia; vt sit Caput Ecclesiæ in terris Humanum; ne debeat admitti Papa.

DICO AD I. Ex hoc incidunt in symbolicam synaxin Sacramentariis; quippe Symbola sola pendere aiunt et institutione Christi, quatenus significant Corpus Christi.

AD II. Quod vbiq; est, vbiq; capi potest: Quia implicat, vt habeam panem, & non habeam in eo Corpus Christi vbiq; præsens. Neque, vt ait Brentius, Cœna habetur definitiue ex instituto; extra

extra eam est personaliter; Nam ille motus astruit solam efficaciam Communionis cum Sacramentariis.

AD III. Etiam extra usum Cœnæ distribuitur, cum sit vbique in omni re, quam distribui contingit.

VII DE EVCHARISTIA SACRAMENTO seu COMMUNIONE.

QVÆSTIO LVI.

Eucharistia an sit Res Permanens; an Actio transiens?

LVTHERO Martinus Bucerus, teste Cochleol. 3. *Miscel. tract. 8.* anno 1536. persuasit, In Eucharistia non esse Corpus Christi, nisi dum sumitur: ac proinde Sumtionē propriē esse Sacramentum. Rati, sic Lutheranos & Zwinglianos reconciliandos fore. At irrito euentu. LVTHERANI, Melanchthon, Brentius, Kemnitius, &c. Item CALVINIANI cum Caluino, *Inst. l. 4 c. 18. §. 37. 39.* Martyr *lib. contra Gardin.* &c. idem attulerunt commentum; quod ad Orthodoxam Eucharistię Adorationem illud valere destruendam cernunt.

CALVINVS tamen, Martyr, & Illyricus volunt, tunc solum esse Sacramentum, cum acta sumitur: Vt Baptismi aqua, dum affunditur: Non, dum ad ægros defertur.

LVTHERANI v. d. vt Kemnitius (quo S. Patrum eludat testimonia) volunt esse etiam, dum ad ægros defertur, in mediā Cœnā; Quodam quoque post triduum manere aiunt Sacramentum.

SVADENT istis. 1. Quia sic Institutio est facta. 2. Sicque est cum Baptismo. 3. Nec S. Patres sunt alieni. II. Caluinus *Qui sic faciunt*, sc. asserunt Euch. *habent Veteris Ecclesię exemplum; Fator. Verum in re tanta, in qua non sine magno periculo erratur; nihil su-*

tius est, quam veritatem sequi. III. Kemnitius ea vult S. Patrum testimonia admitti, que dicunt statim à Cœnā missum Sacramentum ad ægros. IV. *Idem.* Alii Patres errarunt: 1. Sed quia ex simplicitate; ignosci potest: 2. Alios cum his non consensisse ad asseruacionem Euch. ideo Consuetudinem non fuisse Vniuersalem. 3. Et sicubi fuit, abrogatam esse. 4. Demum asseruatam esse ad manducationem, non ad superstitionem.

AVTOR. Eucharistia planè est Res permanens; non Actio transiens. Docent id verba Institutionis: *Hoc est enim Corpus meum.* I. Hoc dictum fuisse Verum necesse est; at ante manducationem dictum fuit. II. Fuit dictum, vt causa manducationis: q. d. ideo *manducate; Hoc est ENIM Corpus meum*: scilicet, maximum Sacramentum; eoque sanctius motiuum, Præceptum est, *Manducate: Simul Hoc est enim Corpus meum Exhibito Rei est; Non Promissio, vt Caluinus finxit: Hæc enim futuri est, non præsentis boni.*

III. Benedictio, rem communem faciens benedictam & sacram, est Actio per se perfecta; cuius Opus est Res rerum sacrarum sacratissima Corpus Christi: 1. *Cor. II. Panis, quem frangimus, nonne Communicatio est. &c.* At istud est permanens, ad Communionem manducandam ordinatum, duratq; dum species perdurant; quibus corruptis, esse desinit.

IV. *Manducate*, præcepit; sed non addidit, continuè post Benedictiōnem *Manducate*: quod ergo Verba Institutionis non definiunt tempus manducandi; ecquā Scripturā Sacrā docete definiunt Sæctarii, Manducandum esse simul ac benedictio facta est? Vnde docent; Benedictiōnem, & Manducationem vnā esse Actio.